

Изази сваке
недеље.

Претплата се
шаље напред
уредништву
и без поштом
се лист ни-
коме слати
неће.

ШАСТИР

За све српске
крајеве стаје
на годину 60
гр. или 6 фор.
на по год. 30.
гр. или 3 фор.
на три мес. 15
гр. или 1 фор.
и 50 нов.
Неплаћена
писма од не-
редовних до-
писника не-
примају се.

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЛА.

издаје и уређује свешт. и проф. Никола Поповић.

БЕСЕДА,

коју је говорио

АРХИЕПИСКОП БЕОГРАДСКИ И МИТРОПОЛИТ СРПСКИ

МИХАИЛО

НА ПАРАСТОСУ

КЊАЗА МИХАИЛА ОБРЕНОВИЋА III.

8. јунија 1868. године

У САБОРНОЈ БЕОГРАДСКОЈ ЦРКВИ.

Неста дике, поноса и славе наше, — изгубисмо възљубљенога књаза Михаила! Трагична смрт његова учини опште узбуђење, расплака и мало и велико. Српски је народ увређен, ожалошћен, што му зликовци отеше, убише љубимца његова.

О, оне сузе, онај општи плач, онај јаук, оно риданье, оне запевке при погребу и после, сведоче о великом губитку, који сви осећамо, о великом губитку, што га претрпи тужан народ српски.

И таква општа жалост не доказује ли то, да има свести? Та општа туга не изјављује ли племенитост и честитост? То опште гнушање од злочинства и проклетство, што га баца српски народ на убице племенитог књаза нашег, не засведочава ли благородство и поштење народно?

Да, — невина и мученички проливена крв милог нам књаза Михаила неће пасти на Србију, неће вапијати на народ српски, који ће опет гледати на престолу своме дичну лозу Обреновића и тиме дати неко удовлетворење сенци његовој за неправду, коју му зликовци учинише.

Но у овој великој и изненадној несрећи, која постиже миду домовину нашу не поремети се ред, не сврну се ни за тренуће ока са законита пута. То сведочи о љубави према незаборављеном књазу Михаилу. То доказује, да је у Србији владао књаз Михаило, коме је био закон највећа светиња, најбоље ђемство за срећу и напредовање Србије; јер где се год закон поштује и извршује, свуда је најбоље ђемство и за опстанак и за напредовање земље и народа.

Беше књаз Михаило — и остави трагове и спомене, да је владао Србијом за срећу њену. Беше књаз Михаило — и покрену Србију да корача напред. Беше књаз Михаило — и поштоваше Србију и пријатељи и непријатељи њени. Беше књаз Михаило; али га, где, крвничка рука одузе од нас. Он поста жртва освете, злобе, пакости. Нема већ међу нама драгог нашег Господара, не виђамо више телесним очима љубимца народног; али је дух његов у нама и остаје с нама....

О, нека ти је вечан спомен међу нама возљубљени Господару! Мир нека је души Твојој на небу с праведницима и мученицима, с којима се моли Господу, да се одржи у народу српском истина, правда и честитост, па ће опет он под заставом лозе Твога имена, Твоје родољубивости, Твоје честитости, ићи напред к бољој срећи својој!

Внимај народе српски и поучавај се! Скорб, туга, жалост твоја нека се разблажи вером и поуздањем на Бога, да ће срдачне молитве твоје услишати Господ и примити душу књаза Михаила у своје блажено вечно царство, где су свети Неманићи праоци и добротвори наши! Амин.

Моралне поуке.

Недеља трећа по силаску св. Духа.

(Јеван. Мат. 18.)

Смотрите крѣпъ селныхъ, како растѣтъ... яко ни Соломонъ во всей славі своей швлечеса, яко единъ отъ сихъ...

Ако се друштвени живот зида и држи узаіаѣном радњом и узаіаѣном помоћу људи, ако су по овоме човекољубље, саучешће и добротинство светле и неопходне у друштву врлине: то је очевидно, какву штету носи благостању друштва *грамжење*, које је права противположеност узаіаѣној људској љубави. Грамжење — то је грдна страст за тековином, која често не пази ни на правду а тим мање на друштвено или опште добро. Богатства и блага овог света још нису непосредна срећа за човека: она су само средство у рукама паметнога, те да с њима обезбеди и своју и свог ближњег срећу. И само овакав поглед на богатство даје му значај и цену. Али грабљивац тежи за добитцима без икакве цели, без икакве користи личне и друштвене. Он жедни за новцима — само ради поваца; они за њ нису средство него цель. Он их воли, он им се клања као божанству; његова је понајвећа срећа, да се находи око њих, да их броји, гледа, да се наслађава с њима. Такав човек не живи ни за се ни за другог: он не даје ником ништа а и себи закраћује свако уживање, па и онда не троши новце, кад већ има преку потребу трошити их.

Но и то још није све. Далеко је још горе, што он има ту неопходност, да ову мрску страст своју држи за особито благо разумље. Он не уме ни оцем другом говорити до само о томе, како је то лепо бити богат, како човек без имања пред његовим очима ништа не вреди, како су само капиталисте достојни чланови друштва, како је зло, ако човек није себе осигурао бар на десет година — и у свему томе пожива се свагда на себе. Но од грамжења и тврдице, до бла-

горазумне штедње далеко је и далеко! Штедња је својство веома похвално и њу захтева свако правило друштвеног живота: штедљивац, који није приковао своје срце за богатство и не штеди га, кад треба да помогне себи и ближњему, тим самим гледа на њ као на неопходно средство у животу. Не примамљујући се и не варајући се само садашњим уживањем он се брине и о будућности својој и стара се, да буде готов за сваки случај, да има све, што од њега зависи, те да може отклонити изненадан удар судбе. Напротив тога за грамжљивца или тврдицу ова благоразумна брижљивост о будућности не постоји: њему је драгоцено оно, над чим господари у садашњости. Тужно и изопачено стање духа! Друштва гледају на тврдице као на изроде, као на људе, који су на свагда пропали за опште добро.

Но плашећи се грамжења и прекомерне штедње, морамо се тако исто плашити и од сувишног трошења, које је као и оно прво порочно и за друштва убитачно. На први мах рекло би се, као да растурање шкоди пре ономе, који га растура него ли друштву. Човек трошација, покренут једном пустом славом или просто празнином свог живота, баца новце на све стране тако, да би се пре могло мислити, да друштво добија а ништа не губи; јер новци, које тврдица затвара, онај повраћа друштву. Но да оставимо то, како је жалосна и сама *садашњост* човека распикуће, да погледамо само на то, шта он спрема за будућност себи и другима. Сад он влада милијунима, које је добио без труда, без муке, и расипље их не толико на своја непосредна задовољства, колико на празну славу и глас, да људи само чују то богатство, ту силу његову. Вешти људи свакад се нађу, да се користе оваквим људским слабостима, па зато се нађу увек, који га окружавају, преузносе похвалом и пуне своје џепове. И ово је на први мах рекао бих лепа корист друштву. Но шта је даље?

У свету, где свашта има свој крај, бива крај и без-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

бројном богатству. И гле! госовић лишен сад средства, да подмирује своју безумну страст, али ова не слаби, не хладни, већ напротив од неподмирења раздражава се још горе и црње — удваја се. Да промени силу навике — нема снаге; да продужава пређашњи начин живота — нема средства. И онда од безумца постаје преступник: онда он насрће на туђу сопственост, отимље, граби, вара и допушта све могуће начине, само да се дође до новаца. Тада се с два противпложна краја — прекомерне штедње и прекомерног растурања — долази к једном и истом послетку, а то је к штети и шкоди друштвеној. Хоћемо ли да потражимо жалосне примере на ово, то би их нашли на све стране. Зар не чујемо често, како се деца жале на тврдоћу свога оца; но зар не видимо још чешће, како та иста деца, кад им само западне у руке то богатство очево, пројуре га веома брзо и нагло, поставши затим жртва сиротиње и порока? Па зато *умереност у свему* препоручује данашње јеванђеље.

Живот св. Јована Златоуста.

(Наставак.)

Но да не буду ово речи безузрочне туге? А не! Златоуст није *мечтатељ* нити *песимист* — не замишља зло, где га нема. У овим општим и нејасним реченицама скривена је мисао дубока а чувство још дубље и јасније. Овим се он тужи и осуђује дружевна издајства и неблагодарности. Ти „лажни другови, који су више опасни него јавни непријатељи,“ ти људи, „који су вам јуче ласкали, руку вам љубили и благодарили за учињена добротинства,“ — то нису лица уображена. Златоуст их види око себе: они бацају и запињу стреле и готови су, да вас поразе у мраку. Лажни другови — то су Северијан Гибалски и његова странка. Непризнателни — то су они, које он спасе од освете Гајнове, то је Аркадије и граф Јован, један од највећих гонитеља његових. А какав је узрок, какав ли по-

вод таквој ниској мржњи? Никакав управо. Једна једина злоба и пакост владаше њима.

Несрећан је онај, кога способност, поштење и прилике уздигну на такав ступањ, да може бити заштитник, помоћник и избавитељ *силнихъ земли*! Док мине опасност — услуга је заборављена; шта више она је тешка поноситим власницима, чим се осете безопасни. Тако је било и у овој услузи и помоћи Златоустовој. Он одбрани цара, који беше готов ради свога спасења, да се склони на најгадније услове. Али то, што се овде не виђаше онај, који би требало да је представник самосталности и снаге своје царевине, већ Златоуст, који му се том приликом чињаше веома поношљив и достојанствен, не могаше цар да заборави. Ево какви су узроци, с којих се започиње царска немилост према Златоусту. А било би веома неупутно мислити, као што неки подмећу Златоусту, као да је он био бранилац само јединих повластица црквених. Слабост царска приморавала га је, да се меша и у државне послове. И ако он брани живот Левтропијев именов човекољубља, он у исто време наводи законе Теодосијеве и Константинове, који су ујамчили право уточишта цркви.

У име закона он је такође уништио захтевање Гајново. У овим околностима он је у једно и исто време бранио и црквена и државна уређења. А у посланству свом Гајну он је радио за државу и за цара, кога истински заштићаваше. Но такав високи положај привлачи громовну стрелу на оног, који се усудио заузети га. И сада, кад овај човек даје тако смело савете цару и царици и свима дворским људма, кад се не боји, да спомене Гајну, од чега је он дошао до такве узвишености, и да је место, које заузимље, далеко више од његових заслуга, — ласно се даје схватити та велика мржња, којом сви ови букнуше на Златоуста, и разумети узрок оних гоњења, којима је овај велики човек изложен био.

Сви ови догађаји збили су се за четири године његова

епископства. Промене, које он унесе у духовни поредак, путовање његово по Азији, послаништво Гајну, подизање болница, раздавање милостиње, уништење остатака многобоштва и обраћање у веру христову Гота, мало му даваше времена за рад проповеднички. Но по могућности он опет не заборављаше и на ову дужност своју.

Хришћани цариградски бејаху налик на хришћане антиохијске; јер једне и исте невоље рађају једне и исте пороке. Но цариградска поквареност беше далеко дубља. Зараза, која излажаше из развратног двора, па им беше свакад пред очима, беспослен живот, црквени, позоришта имађаху убитачан утицај на тако многобројно и тако мешовито становништво цариградско, а и да не говоримо о оном чудном и неисказаном раскоштву, лакомству, разврату, и о оним нечувеним и многобројним пороцима, што се бејаху одомалили у тој вароши, која могаше да задовољи и најраспаленију фантазију изопачене природе људске. Све ове ране слика живим бојама Златоуст у својим беседама. Страст к цирку и театру, која беше општи порок код свију редова ондашњег друштва, троваше цариградски свет!

На то не бејаху црквени и театри као у данашње доба. Данашњи европски црквени — то су представе вештине и механике људске, али они немају ни данас готово никакве вредности, да не кажемо, да су људи, који скачући и претурајући се на коњима показују разне марифете, прави комедијашци, као што их наш свет зове. Али театар — позориште данас је сасвим друго нешто, него што беше у старо доба по већим варошима, нарочито у Риму и Цариграду. Данас је позориште друга школа народња. Ништа тако не може свет одвраћати од хрђавих дела и непоштених мисли и поступака као позориште. Ништа не може толико узбудити у свету родољубива осећања, љубав к поштену животу и врлинама људским као уметнички изведени и вешто представљени карактери у позоришту. Кога неће устрашити, кад

гледа пред собом зликовца, који је убиство учинио, како је најезен и блед као смрт, како му се запали уображење, па види убијеног пријатеља свог, а други се људи око њега чуде и диве не видећи ништа? (Наставиће се.)

Поглед на свештенство у Србији.

(Од Н. Петровића.)

(Наставак и крај.)

Покрај овог, што смо до сад рекли, нужно је, да се и само изображење свештенства у Богословији на боље измени, да оно не буде искључиво духовно-теоретичко, које ће одговарати само јединим нуждама и потребама духовним, већ и материјалним, то јест да наши свештеници буду учитељи народњи у икономним знањима, пољској привреди, науци о чувању здравља и т. д. Дакле потребно је, да се у Богословији нашој обрати озбиљна пажња на агрономију у свези с хемијом, и да се та наука на пракци учи, а не као што сада уче богословци пољску икономију само на памет без сваке пракције, па после кад изиђу у јаван живот не знају о пољској привреди ни о богу две. У опште желило би се, да цело изображење нашег свештенства проникнуто буде духом љубави христове к народу, коме служе, а не бездушном саможивошћу.

Потребно је даље, да се на боље измене услови живота свештеничког, да његово материјално стање буде обезбеђено, да свештеник не мора вечито просјачити и бринути се и дању и ноћу, како ће тек отхранити себе и своју породицу хлебом, него је нужно, да и само друштвено мњење подигне свој глас у корист својих свештеника, да би се њихово стање на боље окренуло; јер свештенство наше увек беше с народом и за народ, дељаше с њим подједнако и добро и зло у животу своме. Тиме би се, мислимо, и законодавство наше побудило, да законима према потреби земље удешеним по-

стави свештенство у бољи положај према народу, па би се тада све незгоде олакшале сеоском свештенику, те би могао потпуно вршити пастирске дужности своје не само према духовним нуждама но и материјалном развјетку народа.

Имајући мало боља средства за своје живљење од своје парохије или општине, свештеник се може занимати око земље у башти својој, садећи лепа воћа, лозе и разне корисне биљке. Свештеник баш треба да се занима каквим му драго телесним радом, па би тако уразноличио свој духовни рад. Али то не треба да буде толико извор, откуда ће он црпсти средства за своје живљење, већ нека му та телесна занимања послуже као пријатна забава и као средство одмора од својих пастирских дужности. Нека сви телесни трудови сеоског свештеника имају значај узгреднији. А прва и поглавита дужност нека му је служење цркви христовој, примерно и добросавесно вршење својих пастирских дужности пред својом општином, васпитавајући целу општину своју у разумном животу и сугласном одношају материјалног бића са духовним начелом у животу. Нека цео живот његов буде посвећен на служење браћи својој, у средини којих поставила га је црква, да он буде светионик хришћанског живота и самопрегорења. Нека једном сељаци наши навикну на то, да виде свога попу у средини својој, не као каквог трговца или вишкала, који је принуђен ради парчета хлеба пуштати се у онакве ствари, које му као свештенику не доликују, већ нека свештеник буде стављен у такав положај према својим парохијанима, да они гледају на њ као на свога наставника и руковођу у свима врлинама друштвеним. Нека навикну видети свештеника свог окружена њиховом децом у школи, у башти, на њиви, у пољу, где им он може објашњавати дивне појаве овог величанственог створа божијег, и где тако много има лепих случајева, да свештеник може развијати у подмлатку свога стада религиозно, морално и естетично чувство својим беседама и раз-

лагањем из области природне, која је непрекидни пратилац у животу и развиту нашег бесамртног духа. Нека виде сељаци попу свога покрај болног у постељи с топлом речју утехе о скором поправљењу здравља. Нека свештеник како речма тако и делом подржава друштвене врлине. Нека се увек заузима пред општином и властима за слабе и неіаке; и ако би приметно, да се у његовој општини развија сиротиња у следству нехатости и беспосличења, онда лепим хришћанским речма и поучењима нека у св. храму божијем и сваком приликом саветује и учи људе, да не проводе узалудно време по механама и кафанама, већ нек обрађују своја поља и њиве. У то време, кад су код својих домова, а и свештеник није ни у каквом послу, онда он као народњи учитељ, који је позван, да проповеда истину људма, нека уђе и у кућу сељакову, да види, како овај живи у дому своме, па својом поуком нека уноси и у сами дом сељаков здрави појам о животу хришћанском. Нека развија свест у сељаку о животу, да би овај живео не само ради самог себе и свог усавршавања, него и ради остале браће своје. Мисли свештеникове, његов рад и труд, нека служе сељацима као пример, какви треба да буду у друштву на јавности за опште благо и напредак и у дому своме према својим млађима. У кратко рад свештеников проникнут духом народњег напретка а покренут љубављу христовом к унапређењу свога стада нека обухвати цео живот општине — њену духовну и материјалну страну, нека се стара о развиту обе те стране у сугласности њиховој, па ће тада такав народњи свештеник бити прави добротвор рода свога.

Црква христова призива све своје чланове к савршенству и труду, показујући нам дивац образац савршенства на начелника вере и свршитеља Исуса (к Јеврејима XII. 2.) и напомиње нам високу заповест љубави, коју је Спаситељ наш показао према човечтву. И народњи свештеници у том духу трудећи се за благо и напредак рода понављаће својим

радом велико дело спаситељево. Ми смо дужни, браћо, с највећом заузетошћу служити народу, васпитавајући у њему достојне синове земљи и верне чланове цркви, који су позвани да раде за срећу своје домовине и за извршење задатка њезина, па кад ово достигну, да буду наследници горњег отацтва. Буду ли код нас такви сви народни свештеници — а биће ако Бог да — онда ће благослов божији почивати у земљи српској.

Православна црква на јонским острвима.

(Паставак и крај.)

Одовуда се родише опште тужбе и незадовољства. Па зато папа Лав X. желећи одржати, као што он говораше, јединство, задобивено с тешком муком (*unionem, multo labore quaesitam*), 18. Маја 1521. године допусти: 1.) да Грци могу испуњавати своје обреде и обичаје, свршавати литургију и друге службе по својој старинској навици (*secundum eorum antiquam consuetudinem*), и да се грчке црквене старешине и у самим местима, што припадају власти латинских прелата, слободно користују својим правима без презања, да ће их против воље повући суду због испуњавања својих обреда; 2.) да Грци могу слободно скупљати поклоне за црквене потребе, како од Грка тако и од Латина без разлике; 3.) да латински епископ не председава при рукополагању грчких клирика, и обратно; 4.) да у епархијама измешанима од Грка и Латина, што имају само латинског прелата, овај буде дужан одредити грчког викара при суђењу за грчке послове, а тако да поступа и у апелационим пословима; 5.) да се латинским свештеницима забрани свршавати литургију или друге службе у грчким црквама, а тако исто мешати се или тражити део (осем ако буду позвани) у погребима, венчањима, крштењима и другим све-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

штенодејствима грчким; 6.) да се у іепархијама, где су два іепископа, іедан латински а други грчки, као н. пр. у Кефалонији, Занту и другим местима, латински іепископ не меша у права грчког, како према духовницима грчким тако и према световним, и у опште у какве му драго послове, што припадају грчком старешини, који је дужан управљати, старати се и извршавати своју власт над Грцима онако исто, као и латински іепископ над својима; 7.) да се грчки свештеници, што живе од парохіја, и монаси слободно користују имањем, које припада њиховим црквама или манастирима, као и уступлењима, изузетцима и одличностима, означеним у паниној були *) *Mare magnum* — велико море; на послетку 8.) да се удовице грчких свештеника и других клирика, које живе поштено, користују оним правима, изузетцима и одличностима, која су им припадала за живота мужева њихових. — Ову наредбу папе Лава X. потврдио је и Климентије VII. 26. Марта 1526. године.

Но и не гледајући на та правила и на претње, њима придате, православни Грци на острву Крфу често су били притешњавани у извршивању својих обреда не само од духовенства него и од правитељства латинског. Зато је протопоп тога острва принуђен био отићи у Рим, где се жалио папи Павлу III. и овај је 8. Марта 1540. год. послао грамату — писмено латинском архііепископу на острву Крфу и осталим духовним чиновницима на том острву, припретивши им, да ће их одлучити или предати суду, ако правила Лава X. најпотпуније не испуњавају, додавши к томе, да грчки свештеници могу свршавати обреде погребне и носити крст, не плаћајући латинцима никакве таксе нити иштући од њих благослова. Све је то одобрио и венецијански сенат 31. Јулија 1542. год. за време дужда Петра Ланда, и у доцније време штампано је у 1762. год. на три језика: талијанском, грчком и словенском.

Међу тим доцније римске папе нису били тако накло-

*) Тако се зове панино писмо.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

њени Грцима, као поменути њихови претходници. Пије IV. под изговором, да Грци злоупотребљавају дата им права од његових претходника, а на име од Лава X. Павла III. и Јулија III. одузео је и уништио све повластице Грцима, што су живели на острву Фару и по другим местима, па допусти латинским прелатима посећавати, кад је потребно, све грчке цркве, и тамо се слободно користовати својим правима, показивати свуколику и потпуну власт у ономе, што се тиче богопоштовања, свршавања тајна, спасења душа и истребљења јереси, при чему само они обреди грчки, који су им од римског престола допуштени и по привилегији и апостолској милости дати, могу остати као што су и недирнути. — Пије V. граматом од 13. Септембра 1566. год. одузео је слободу и право грчким свештеницима, особито жењеним, да свршавају по латинском обичају (*latino more*), а латинским свештеницима по грчким обредима (*graeco ritu*) — литурђију и друге црквене службе. Папа Климентије VIII. 31. Августа 1595. год. издао је инструкције — поуке, које се тичу неких грчких свештенодејства, и послао их је латинским јепископима, који су имали у својим јепархијама Грке и Албанезе. Између тих поука вредно је споменути прву, која подводи као некој сумњи, јесу ли деца, коју су кртили грчки свештеници, получила свето миропомазање, које се у источној цркви, по пра старој установи, обично свршава у једно време с крштењем. Зато папа заповеда латинским јепископима да врше над таквом децом свето миропомазање или конфирмацију, премда са опоменом: ако Н. није миропомазан (*si N. non est confirmatus*). Знатно је такође, што се грчки јепископи не принуђавају, да узимају од латинских јепископа свети јелеј, ако имају већ приурочовљен и благословљен од њих самих по пра старом обичају, но дужни су били узимати свето миро, које је морало бити освећено од јепископа (*non nisi ab episcopo benedici potest*). Даље налазе се у поменутиим поукама ове установе: Свештеници, формално посвећени шизматичким т. ј. грчким,

православним њепископима, премда добијају звање, но не могу правилно служити (*recipiunt quidem ordinem, sed non executionem*), докле се свечано не одреку својих заблуда или бар од шизме њепископа, који их је рукоположио. Без допуштења светог престола т. ј. рим-папе шизматички њепископи нити могу добијати нити предавати посвећења или друге тајне.

Грци, постављени на виша духовна звања без одобрења писменог од латинског њепископа, отпуштају се из дужности.

Муж или жена католичке вере нису дужни држати веру свог брачног друга; но жена грчке вере дужна је примити веру мужа — Латина; деца припадају вери оца, ако мати Латинка није противна. Грци су дужни веровати, да св. Дух произлази од Оца и Сина, но нису дужни то на глас исповедати, окром случаја кад би се могао ко саблазнити, нарочито ако они живе међу Латинима, или ако је неопходно нужно, да се католичка вера исповеда: тада се то мора и на глас исповедити (*tunc oporteret etiam pronunciare*).

Где су парохије смешане — од Латина и од Грка, — последњи су дужни празновати и празнике, латинском црквом прописане.

На послетку је папа заео у Риму звање грчко-католичког њепископа, који ће посвећивати по грчком обреду оне Грке из Италије и острва, што јој припадају, који су ради примити посвећење од грчког њепископа, само у том једном случају ослобођавајући их, да не морају имати разрешне грамате.

Овакав ток ствари прекинуо се тек у оно време, кад републиканци — Французи завладаше јонским острвима у 1797. год. Генерал Шабо отерао је латинског архиепископа Фензија, на кога се могло подозревати, да ће бити противан новом поретку ствари. А грчки протопоп користи се оваким расположењем Француза. Но оваква промена у спољашњем положају цркве била је прекинута догађајима војне, која је потчинила острво Крф под власт Руса и Турака у Фебруару 1799. год. т. ј. онда, кад су остала острва још пре била за-

узета тима сједињеним силама. Република тих седам острва, уређена у виду сједињених држава под закриљем Русије, писменим решењем од 1803. год. признала је за главни веро-закон православно - грчки, наредивши уједно, да се и католичко - римска вера сматра као преимућствена и заштићена и да се свако друго вероисповедање трпи. Острво Крф на место простог протопопа добије свог архиепископа; Кефалонија сачува свог архиепископа, а тако исто и Санта-Мавра и Чериго; Зант је имао протопопа; а на другим острвима први чин био је чин великог иконома. Општинска имања, која бише одузета од латинских епископа и клира, припала су држави, као и имања, која се одузеше од грчког клира. Архиепископи и свештеници, који таким начином остадоше без имања, добили су из касе одређену плату.

На послетку, кад су јонска острва по уговору од 1815. године саставила слободну и самосталну државу под закриљем великобританског краља, онда је државним указом 1817. год. опет грчка вера проглашена за главну веру државе, а католичко-римска за *особито заштићену*, и сваки други вид вере слободан је. Издржавање латинских епископа и свештеника, који су онда били, објављено је за застарело. Највиша власт цариградског патријарха над грчком црквом на јонским острвима јавно је призната. А у 1825. год. била је парламентским актом установљена јерархија главне цркве: из четири архиепископа — митрополита за острво Крф, Кефалонију, Зант и Санта-Мавру, даље из архиепископа за Чериго, епископа за Итаку у звању викара, митрополита кефалонског, и епископа за Паксо, у звању викара митрополита острва Крфа (1). Сваки митрополит редом на 5 година долази на више достојанство црквено под титулом јекзарха, но без повреде права цариградског патријарха. Сваки митрополит имао је по десет чиновника раздељених на петине; а архиепископ острва Черига и епископи Итаке и Пакса имали

(1) У 1860. год. били су на јонским острвима митрополити — Коркиреки Атанасије, Кефалонски Спиридон, Закинтски Никола; архиепископи — Левкадеки Григорије, Китерски Прокопије; епископи — Итакеки Гаврило и Пакски Хрисантије. Види „Христ. Чтење“ 1861. Јануар.

су само једну петину. Покрај тих чиновника сваки архијереј има протосинђела, архимандрита и архиђакона; први двојица бирани су од сената по списку, представљеном од епископа. Правитељски старатељ на сваком острву уједно је и саветник архијерејев. Епископи постављају намеснике у окрузима своје епархије. Избор грчких епископа на јонским острвима искључиво остављен је свештеницима епархије, и бива по вишини гласова, које тајно даје за кандидате бар десети део од свега свештенства. При том избору, на коме председава без права гласа управитељ острва, извршна власт има само право забране (veto). Посвећење избраног епископа свршавају по правилима и старинској пракци црквеној три епископа, који су за то одређени од цариградског патријарха, који, пошто га извести одмах о избору, шаље своју грамату епископу. Свештеници и ђакони не могу бити произведени у свој чин без допштења сената, што се мора оснивати на извештају и мњењу њиховог епископа.

Латинска црква има сад на острву Крфу свог архијереја, кога поставља римски папа, и који добија издржавање од пропагандске конгрегације. Латинских цркава има на Занту, Кефалонији и Санта-Маври с намесницима постављенима од архијереја. Никаква була, грамата или указ не може се обнародовати или извршити без допштења (si placet) сената. Смешани бракови међу Грцима и Латинима слободно се везују и благосиљају по обреду грчке цркве; а деца од таквих бракова васпитавају се у вери својих очева.

У целом становништву седам јонских острва, које износи до 230.000 душа, број последника латинске вере не износи више од 4000; а у то се узимају, особито на острву Крфу, и многи странци тог вероизакона. Сви остали становници, изузимајући 4—5000 Јевреја, припадају православно-грчком вероизакону.

Г. Папићу у Жабљу. Примилисмо вашу беседу; у своје време штампаће се.

Г. Ж. Радонићу пар. Лојанич. Поправићемо адрес. Пошаљите те приметбе о којима наспоминете.

Г. Алекси Радовановићу свештенику. Ваша беседа штампаће се.

Уред.